

อย่าหนีประวัติศาสตร์...เมื่อจบศรปฐม...!!

ย่านประวัติศาสตร์...เมืองนคร

ในสมัยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ได้เสด็จมาบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดการติดต่อและแลกเปลี่ยน ข้าวปลาอาหารซึ่งกันและกันอย่างแพร่หลาย ทำให้เป็นจุดรวมและเรียกชื่อในแต่ละสถานที่แตกต่างกันไป เพื่อกันลืมความรุ่งเรืองในอดีต จึงขนานนามสถานที่บางแห่ง เพื่อเป็นอนุสรณ์ระลึกถึง “รากเหง้า” ที่มาของบ้านเมือง นครปฐมกันบ้าง

คลองมหาสวัสดิ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) เป็นแม่กอง โดยจ้างชาวจีนชุดคลองตั้งแต่วัดชัยพฤกษ์มาลาจนถึงแม่น้ำนครชัยศรี มีความยาวทั้งสิ้น 636 เส้น กว้าง 7 วา และลึก 6 คอก ใคร...? ยากกรูว่ายาวก็กิโลเมตร กว้างยาวก็เมตร ช่วยมีส่วนร่วมเทียบมาตราก็แล้วกัน....!!

การขุดคลองมหาสวัสดิ์ครั้งกระนั้น เป็นการเชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำท่าจีน (นครชัยศรี) ระหว่างวัดชัยพฤกษ์มาลาจนถึงหมู่บ้านจัวราย เป็นยุทธศาสตร์เส้นทางสำคัญที่ทำให้การเสด็จมาบูรณะองค์พระปฐมเจดีย์สะดวกขึ้นและเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าพืชผลผักผลไม้ที่มาจากวัดต่างๆ เขตปริมณฑลเข้าสู่ “บางกอก” หรือกรุงเทพฯ

“คลองเจดีย์บูชา” เป็นอีกเส้นทางน้ำอีกทางหนึ่งที่สำคัญมาก เริ่มจากแม่น้ำท่าจีน (นครชัยศรี) ตรงตลาดต้นสน (ท่านา) อำเภอนครชัยศรี เยื้องตรงข้ามกับคลองมหาสวัสดิ์ (จัวราย) ซึ่งถือว่าเป็นคลองขานรับเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินของรัชกาลที่ 4 เข้าสู่การบูรณะ “องค์พระปฐมเจดีย์” แต่เดิมนั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ใช้คลอง “บางแก้ว” ที่คดเคี้ยวไปมา ผ่านตำบล “ท่าตำหนัก” และตำบล “ท่าพระยา” จนถึง “ธรรมศาลา” ทำให้การเสด็จพระราชดำเนินช้ามาก จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดตรง โดยเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) เป็นแม่กองในการบัญชาการขุด ก็ใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นคนจีนอีกนั่นแหละ ใช้ขุดประมาณ ในปี พ.ศ. 2398 จำนวน “แปดร้อยสี่ซึ่งสิบตำลึงสามบาทสองสลึง” ช่วยกันคิดหนอยว่า เป็นเงินบาทไทยใช้ในปัจจุบันนี้เท่าไร..? และทรงพระราชทานนามคลองนี้ว่า “คลองเจดีย์บูชา” ถือได้ว่าเป็น “คลองมหามงคล” ที่นำพาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่เมืองนครปฐมตราบนานเท่าทุกวันนี้

“คลองเจดีย์บูชา” นอกจากพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ใช้เป็นเส้นทางเสด็จมาขึ้นที่ท่าเรือตรง “พระราชวังปฐมนคร” (ที่ตั้งของสำนักงานเทศบาล

นครปฐม ซึ่งกำลังจะสร้างตึกทับที่ดินแห่งวังนี้ แต่ถูกคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม...เบรคไว้ เพื่อสงวนเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์และเตรียมขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อไป) ในอดีตคลองเจดีย์บูชาเป็นเส้นทางการค้าสำคัญของเมืองนครปฐม และเป็นคลองแห่งสายธารบุญ จะเห็นเรือแพเต็มไปหมดในงานเทศกาล “นมัสการองค์พระปฐมเจดีย์” ในฤดูน้ำนองตลิ่งกลางเดือน 12 ลอยกระทงของทุกปี แต่เดี๋ยวนี้ภาพที่วุ่นวายสูญหายไปกับกาลเวลาที่ “ขาดการรักษาดูแล รักแผ่นดิน” ของผู้คนในยุคต่อๆ มา

“สะพานเจริญศรีธธา” เป็นอีกสถาปัตยกรรมชั้นยอดอีกแห่งหนึ่งที่ผู้คนนครปฐมหลงลืมกันไปอย่างสนิทใจได้อย่างไร..? พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ออกแบบสร้างสะพานไม้ข้ามคลองเจดีย์บูชาฝั่ง “สถานีรถไฟ” ข้ามตรงไปองค์พระปฐมเจดีย์ และพระราชทานนามสะพานแห่งนี้ว่า “สะพานเจริญศรีธธา” สะพานแห่งนี้มีความงดงามมากแบบสถาปัตยกรรมไทยด้วยรูปปั้นนูนสูง ภายใต้สะพานมีรูปปั้นยักษ์แบกสะพานนี้ไว้ ในอดีตเมื่อพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จมาทรงผ่านเมืองนครปฐมทางรถไฟ จะมีการตั้งเครื่องถวายสักการะ “พระบรมสารีริกธาตุ” ที่สถานีรถไฟนครปฐมลาดยาวเป็นทางตรงผ่านตลาดบนและตลาดล่างตรงชอยกลางตรงหน้า “พระร่วงโรจนฤทธิ์”

ทัศนียภาพ
ความสวยงาม
ที่ปัจจุบันมีการ
บังคับทัศนียภาพ
การพิมพ์ลงใน
แต่บัดนี้...โปรด
“ตลาด
เป็นตลาดที่พร
“คลองเจดีย์บู
พ่อค้า...
มีลูกค้าผู้คนมา
เริ่มทอแสงกล้า
ไปชั่วพริบตา จ
เคยมีคว
จะทำการโยกย
เกี่ยวกับการจัด
สลายตลาดแห่ง
ไม่เชื่ออย่าลบ
“ตลาด
โรจนฤทธิ์”
นครปฐม” ต
จะเกิดความรัก
เป็นอย่างยิ่ง
“ตลาด
รัชกาลที่ 4 พ
ได้นำพืชผลแล
กับคลองเจดีย์
บกก็หาบ คอน
ทางน้ำก็ใช้คล
คำว่า “
เรียกว่า ตลาด

องครปฐม...!!

อนุกรรมการ
สงวนเป็นพื้นที่
คลองเจ็ดยี่บูชา
แห่งสายธารบุญ
ปฐมเจดีย์” ใน
ที่ว่านี้สูญสลาย
ยุคต่อๆ มา
อดอีกแห่งหนึ่ง
ระบาทสมเด็จพระเจ้า
สมเด็จพระเจ้า
ปฐมเจดีย์ และ
านแห่งนี้มีความ
านมีรูปปั้นยักษ์
เสด็จประพาส
ระ “พระบรม
นตลาดบนและ

ทัศนียภาพของสะพานแห่งนี้หากมองลงมาจากองค์พระปฐมเจดีย์ มีความสวยงามมากทีเดียว หากที่จะหาที่อื่นมาเปรียบเทียบกับ น่าเสียดายที่ปัจจุบันมีการอนุญาตให้สร้างตึกอาคารพาณิชย์สูงเทียมยอดองค์พระฯ บดบังทัศนียภาพเหล่านี้จนหมดสิ้น ความงามของสะพานเจริญศรัทธา ได้รับการพิมพ์ลงในธนบัตรใบละ 5 บาทในอดีตจนเป็นที่ภาคภูมิใจของ “คนนครปฐม” แต่บัดนี้...ไปดกันเถอะ.....ว่าความภาคภูมิใจ ของคนนครปฐมมีแค่ไหน.....?

“ตลาดสายหยุด”คนนครปฐมรู้หมดว่า ตลาดสายแล้วหยุดช้านั้น เป็นตลาดที่พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชทานตลาดแห่งนี้ไว้ที่ริม “คลองเจ็ดยี่บูชา” หลัง “พระราชวังปฐมนคร”

พ่อค้า...แม่ขาย...ทั้งหลาย ตลาดนัดซอย 2 ที่พวกท่านทำมาหากินกัน มีลูกค้าผู้คนมาซื้อขายกันตั้งแต่เช้ามืด ตี 4 ตี 5 จนกระทั่งกลางพระอาทิตย์ เริ่มทอแสงกล่าห์นอย ตลาดนัดแห่งนี้จะวายหรือหยุดซื้อขาย ผู้คนก็อันตรธานหายไปชั่วพริบตา จึงเป็นที่มาของ “ตลาดพระราชทาน” นามว่า “ตลาดสายหยุด”

เคยมีความคิดของผู้บริหารบ้านเมืองออกมาสู่สาธารณะชนอยู่เนืองๆ ว่า จะทำการโยกย้าย “ตลาดสายหยุด” หรือตลาดนัด 2 ด้วยเหตุผลนานาประการ เกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารท้องถิ่น แต่ก็เหมือนมีอาถรรพณ์ ไม่สามารถ สลายตลาดแห่งนี้ลงไปได้ กลับเป็นที่นิยมของผู้คนทั่วสารทิศเสียอีกของอย่างนี้ ไม่เชื่ออย่าลบหลู่.....!!

“ตลาดยี่สาน” ก็คือตลาดบน ตลาดล่าง ที่ตั้งอยู่ระหว่างหน้า “พระร่วงโรจนฤทธิ์” กับคลองเจ็ดยี่บูชา “สะพานเจริญศรัทธา” และ “สถานีรถไฟนครปฐม” ตลาดแห่งนี้มีความเป็นมาน่าจะมีการเล่าขานสู่กันฟัง รุ่นต่อรุ่น และ จะเกิดความรักและหวงแหนแหล่งการค้าหรือ “ชุมทอง” แห่งเมืองนครปฐม เป็นอย่างยิ่ง

“ตลาดยี่สาน” เกิดขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระองค์ท่านได้บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์แล้ว ชาวบ้าน ได้นำพืชผลและผลผลิตมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน บริเวณที่ว่างองค์พระปฐมเจดีย์ กับคลองเจ็ดยี่บูชา ชาวบ้านจะนำสินค้ากันมาชุมนุมบริเวณนี้มากมาย ทั้งทางบกก็หาบ คอน และเทียมเกวียน จนเกิดสะพานเกวียนหน้าวัดพระงาม ส่วนมาทางน้ำก็ใช้คลองเจ็ดยี่บูชา

คำว่า “ยี่สาน” หมายถึง สองแห่ง บางทีก็เรียกว่า “ตลาดปสาน” ปัจจุบัน เรียกว่า ตลาดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทั้งตลาดบนและตลาดล่างค่อนข้าง

“รักชาติ รักแผ่นดิน”

ลิขิตชัย ชุ่มนวนวงศ์

โทร.01-4258074

จะซบเซาลงกว่าแต่ก่อนมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านรสนิยมของการบริโภคและอุปโภคของผู้คน และตลาดก็ขาดการบูรณะปรับปรุงและพัฒนาให้สะอาดทันสมัย จึงเป็นสาเหตุให้ศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้าจากต่างชาติมารุกไล่ “วิถีชีวิต” ของไทยๆ ไปอย่างน่าเสียดาย ณ ตรงนี้ชาวตลาดบนและตลาดล่างควรนำไปทบทวน...ว่าจะปลุกถิ่นทำกินหรือ “ขุนทรัพย์” แห่งนี้ให้ฟื้นขึ้นมาอย่างมีชีวิตชีวากันได้อย่างไร

“ตลาดชุมชน 100 ปี” ย้อนรอยกลับไปหาอดีตกันสิว่า คนนครปฐม เป็นเมืองเศรษฐกิจค้าขายกันอย่างไรจนทำให้ “หอการค้าจังหวัดนครปฐม” ได้รับรางวัลบริหารยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทย

นครปฐมในอดีตเมื่อประมาณ 100 ปี การคมนาคมทางบกใช้การเดินเท้าและสัตว์เป็นพาหนะ ทางน้ำใช้เรือพาย ระยะถัดมาจึงมีการใช้เรือดัดเครื่องยนต์เป็นพาหนะ มีแม่น้ำลำคลองมากมายเป็นทางสัญจร ทำให้เกิด “ท่าเรือ” ของชาวบ้านเป็นระยะตลอดลำแม่น้ำนครชัยศรี (ท่าจีน) และทุกท่าเรือจะมี “ตลาดน้ำ” คู่กันไปทุกแห่ง เป็นตลาดที่ชาวบ้านมาซื้อขายสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีพ และนำพืชผักผลไม้มาขายและแลกเปลี่ยนกัน

ริมฟากฝั่งแม่น้ำของนครชัยศรีหรือท่าจีนมีตลาดชุมชนหลายแห่งนับตั้งแต่ อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสสามพราน ปัจจุบันตลาดที่ว่ามีชนชาติด้วยเหตุการณ์คมนาคมทางน้ำใช้กันน้อยมาก ถนนหนทางรถยนต์เข้ามาแทนที่ เพราะสะดวกและรวดเร็วกว่า ตลาดชุมชนในอดีต ได้แก่ ตลาดบางหลวง ตลาดบางเลน ตลาดบางปลา ตลาดบางภาษี ตลาดลำพญา ตลาดจี่วราย ตลาดห้วยพลู ตลาดต้นสน ตลาดท่านา ตลาดปากคลองบางแก้ว ตลาดดอนหวาย ตลาดใหม่ ตลาดจินดา ฯลฯ ปัจจุบันก็เห็นแต่จะมีตลาดน้ำดอนหวายที่ชุมชนสามารถฟื้นฟูให้กลับมีชีวิตชีวาได้อย่างน่าอัศจรรย์ นำเงินตราและชื่อเสียงเข้าสู่ตัวเมืองนครปฐมอย่างมหาศาลและตลาดน้ำลำพญาเท่านั้น ส่วนตลาดชุมชนยี่หื้อเก่าๆ พยายามฟื้นฟูกันแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จก็มี

ย่านประวัติศาสตร์ของเมืองนครปฐมล้วนแต่เป็น “ทองคำ” ทั้งสิ้น ถ้าผู้คนไม่สิ้น “ภูมิปัญญา” ดีกว่าขายดินน้ำลมไฟ ให้ต่างชาติ เป็นไหนๆ